

SCI-CONF.COM.UA

THE WORLD OF SCIENCE AND INNOVATION

**PROCEEDINGS OF X INTERNATIONAL
SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
MAY 5-7, 2021**

**LONDON
2021**

THE WORLD OF SCIENCE AND INNOVATION

Proceedings of X International Scientific and Practical Conference

London, United Kingdom

5-7 May 2021

London, United Kingdom

2021

UDC 001.1

The 10th International scientific and practical conference “The world of science and innovation” (May 5-7, 2021) Cognum Publishing House, London, United Kingdom. 2021. 835 p.

ISBN 978-92-9472-197-6

The recommended citation for this publication is:

Ivanov I. Analysis of the phaunistic composition of Ukraine // The world of science and innovation. Proceedings of the 10th International scientific and practical conference. Cognum Publishing House. London, United Kingdom. 2021. Pp. 21-27. URL: <https://sci-conf.com.ua/x-mezhdunarodnaya-nauchno-prakticheskaya-konferentsiya-the-world-of-science-and-innovation-5-7-maya-2021-goda-london-velikobritaniya-arhiv/>.

Editor

Komarytskyy M.L.

Ph.D. in Economics, Associate Professor

Collection of scientific articles published is the scientific and practical publication, which contains scientific articles of students, graduate students, Candidates and Doctors of Sciences, research workers and practitioners from Europe, Ukraine, Russia and from neighbouring countries and beyond. The articles contain the study, reflecting the processes and changes in the structure of modern science. The collection of scientific articles is for students, postgraduate students, doctoral candidates, teachers, researchers, practitioners and people interested in the trends of modern science development.

e-mail: london@sci-conf.com.ua

homepage: <https://sci-conf.com.ua>

©2021 Scientific Publishing Center “Sci-conf.com.ua” ®

©2021 Cognum Publishing House ®

©2021 Authors of the articles

83.	Манчевська Н. О. ВИМОГИ ДО ДИЗАЙНЕРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ.	573
84.	Мелякова Ю. В., Жданенко С. Б. ТЕХНІКА ДИНАМІЧНОГО ЗНАКУ В ПЕРФОРМАТИВНИХ ПРАКТИКАХ.	578
85.	Мурадов Али Насрулла оглу ИССЛЕДОВАНИЕ ХИМИЧЕСКОГО СОСТАВА НАФТАЛАНСКОЙ НЕФТИ.	588
86.	Назаралиева Э. Г. СРАВНИТЕЛЬНОЕ ИЗУЧЕНИЕ БИОМОРФОЛОГИЧЕСКИХ ПРИЗНАКОВ МЕСТНЫХ И ИНТРОДУЦИРОВАННЫХ СОРТОВ ХЛОПЧАТНИКА.	597
87.	Назарова С. В., Шевченко Л. Я. КОНЦЕПЦИИ ТЕХНОКРАТИЗМА: ИСТОРИКО-ФИЛОСОФСКИЙ АНАЛИЗ.	603
88.	Нестелєєва О. О., Гозбенко О. О. ВПЛИВ «ПРАЗЬКОЇ ШКОЛИ» НА СВОЄРІДНІСТЬ ПОЕТИЧНОЇ МАНЕРИ ОЛЕГА ОЛЬЖИЧА.	610
89.	Омарова Сабина Новруз гизы, Адыгезалова Ляман Джавид гизы СРАВНИТЕЛЬНАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА СОДЕРЖАНИЯ УГЛЕВОДОВ В ПЛОДАХ РАЗЛИЧНЫХ СОРТОВ ГРАНАТА (PUNICA GRANATUM).	614
90.	Ореховський В. О. РОСІЙСЬКЕ ТОВАРИСТВО ЧЕРВОНОГО ХРЕСТА ТА БІЖЕНСТВО У ПОЧАТКОВИЙ ПЕРІОД ПЕРШОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ (1914-1915 РР.).	619
91.	Павленко І. Г. ШЛЯХИ ТА УМОВИ ФОРМУВАННЯ САМОРЕГУЛЯЦІЇ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ.	629
92.	Пакулин С. Л., Перебейнос В. Б. ПРИМЕНЕНИЕ КРОССФИТА ДЛЯ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ ПОДГОТОВКИ ДЗЮДОИСТОВ-ВETERANОВ.	637
93.	Панченко В. В. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ПИТАННЯ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ.	648
94.	Поспелов А. С. РАКЕТНЫЙ И ХИМИЧЕСКИЙ АРСЕНАЛ СИРИЙСКОЙ АРАБСКОЙ РЕСПУБЛИКИ КАК ОСОБЫЙ ФАКТОР ВОЕННО-ПОЛИТИЧЕСКОЙ СИТУАЦИИ НА БЛИЖНЕМ ВОСТОКЕ (1973-2013 ГГ.).	652
95.	Почуєва В. В. АКТИВІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ.	662
96.	Пузирьова П. В. ІНТЕГРОВАНІ СТРУКТУРИ БІЗНЕСУ ТА ІНТЕГРАЛЬНИЙ ПОТЕНЦІАЛ.	667

УДК: [94(470+571):614.885] «1914-1918»

РОСІЙСЬКЕ ТОВАРИСТВО ЧЕРВОНОГО ХРЕСТА ТА БІЖЕНСТВО У ПОЧАТКОВИЙ ПЕРІОД ПЕРШОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ (1914-1915 РР.)

Ореховський Вадим Олегович

д.і.н., професор

Чернівецький торговельно-економічний інститут

Київського національного

торговельно-економічного університету,

м. Чернівці, Україна

Анотація: У статті розглянута діяльність Російського Червоного Хреста у галузі допомоги мирному населенню, постраждалому від бойових дій Першої світової війни. Головну увагу автор приділяє наступним заходам Товариства: організації продовольчої допомоги для біженців; боротьбі з інфекційними хворобами серед мирного населення; забезпечення біженців білизною та верхнім одягом. Здійснено оцінку результатів роботи Російського Червоного Хреста у цій галузі.

Ключові слова: Російська імперія, Перша світова війна, громадські медично-санітарні організації, Російське Товариство Червоного Хреста, медицина, біженці, благодійність.

Вступ. Перша світова війна становить собою один із найбільш трагічних і переломних періодів у світовій історії початку XX ст. Наслідками цього збройного конфлікту стали мільйони загиблих, поранених та скалічених; руйнація європейського господарства; революції та утворення нових держав.

У роки війни з усією очевидністю виявилася економічна і політична слабкість самодержавства. Реакцією на неповороткість уряду, його нездатність до сучасної організації військового господарства, і медично-санітарного в тому числі, було зростання ролі громадських військово-санітарних організацій.

З усіх громадських організацій діяльність Російського товариства Червоного Хреста (РТЧХ) була найбільш дієвою, багатоплановою і результативною. Крім надання допомоги пораненим, хворим та калікам Товариство брало активну участь при розв'язанні питання допомоги біженцям.

Аналіз останніх досліджень. Значущість подій 1914-1918 рр. привертала і привертають і будуть привертати до себе увагу істориків. Однак, незважаючи на широкий спектр документів, що висвітлюють політичну, військову, економічну складові цієї кампанії, історіографія ряду проблем «Великої війни» є досить обмеженою. Однією із таких «білих плям» є проблема біженства.

Серед робіт, що з'явилися тут в останні роки слід відмітити роботу української дослідниці Л.М. Жванко «Біженство Першої світової війни в Україні: Документи і матеріали (1914 – 1918 рр.)» [1]. Проблемі цивільного населення, постраждалого від бойових дій «Великої війни» присвячує 3-й розділ своєї монографії «Невідомі трагедії Першою світовою. Полонені. Дезертири. Біженці» російський дослідник М.В. Оськин [2]. Свідченням зростання інтересу до згаданої проблеми став ряд статей, що з'явилися у науковій періодиці. З подібних досліджень варто відмітити роботи К.Е. Баженова [3], О.М. Доніка [4], Т. Лихачової [7], Л. Г. Полякової [6] та ін.

Таким чином, за останні роки спостерігається кількісне зростання робіт, що присвячені вивченні історії діяльності РТЧХ. Однак, незважаючи на появу цілого ряду наукових досліджень, що так чи інакше зачіпають тему діяльності Російського Червоного Хреста багато її питань продовжує залишатися поза увагою вчених. Тому, наукова розробка даного питання продовжує залишатися одним з важливих завдань історичної науки. Це і визначило актуальність теми, обраної автором статті.

Виходячи з вищевказаного метою публікації є розкриття та характеристика основних напрямків діяльності РТЧХ по наданню допомоги біженцям у роки Першої світової війни, оцінка основних результатів його роботи.

Виклад основного матеріалу. Події 1914-1918 рр. поставила уряд та

громадськість Російської імперії перед вирішенням вкрай важливої проблеми – проблеми біженства. Як справедливо зауважила Л. М. Жванко, країна «...за великим рахунком, була не підготовлена до переміщення мільйонів людей та влаштування їх нового життя. Біженство, без перебільшення, стало кількарічним випробуванням для державної системи та суспільного загалу. Такого розмаху переселення своїх підданих царська влада ще не знала» [1, с.34].

З початку війни і до весни 1915 р. переважало стихійне біженство, що мало добровільний характер, а загальна чисельність біженців не перевищувала декількох сотень тисяч чоловік, більшість з яких розселялися в прифронтовій місцевості. Після закінчення боїв, як правило, обивателі поверталися на місця свого постійного проживання. У внутрішні райони Російської імперії виїжджали лише небагато з них. Це були ті, хто розраховував знайти притулок у родичів і знайомих. Такий був характер відходу населення до весни 1915 р., поки основні битви відбувалися у Привіслінському краю, губерніях Царства Польського [3, с.21].

Після періоду поразок австро-угорських військ фронт стабілізувався по Карпатах у грудні 1914 р. Німецький наступ 1915 р. значно погіршив становище росіян, що терпіли поразку за поразкою по усьому фронту, від Німану до Дністра. Великий Відступ російських армій, який тривав п'ять місяців (з травня по вересень включно) став тим періодом, впродовж якого мирне населення прикордонних областей розпочинає «велике переселення на схід».

На кінець грудня 1915 р. чисельність біженців склала 2,7 млн. чоловік (без Закавказзя)[3, с.21].

Коли хвиля біженців захлеснула усю країну, проблема біженства була визнана загальнодержавною, і до законодавчих установ був внесений законопроект про біженців.

30 серпня 1915 р. на законопроекті «Про забезпечення потреб біженців», схвалений Державною Радою і Державною думою, російським імператором

Миколою II була нанесена резолюція «Быть по сему». В результаті законопроект набув чинності. Згідно з 2-ою статтею закону державному казначейству в 1915 р. належало відпустити в розпорядження Міністра внутрішніх справ 25 млн. крб. на невідкладне задоволення потреб біженців [6, с.145].

Того ж дня було підписано і «Положення про забезпечення потреб біженців». Так, згідно з «Положенням» біженцями визнавалися особи, що залишили місцевості, які знаходились під загрозою захоплення ворогом або ним вже зайняті, виселені розпорядженням військової або цивільної адміністрації з району військових дій, а також вихідці з ворожих Росії держав (окрім іноземних підданих німецької і угорської національностей) [6, с.145].

Для координації усіх заходів по забезпеченню потреб біженців було створено Особливу нараду з їх облаштування під головуванням міністра внутрішніх справ [6, с.146].

Однак, проблеми біженців неможливо було вирішити силами лише державних інститутів. Необхідно було залучити усі громадські сили. До справи допомоги мирному населенню, що потерпало від жахів війни долучився і Російський Червоний Хрест.

Завдання це, хоча і не впливало безпосередньо з призначення Червоного Хреста, що мало на меті сприяння армії шляхом лікування поранених та хворих воїнів, однак було прийнято РТЧХ як таке, що тісно пов'язане із загальним розвитком військових дій. Розпочавши рух у кінці червня 1915 р. і поступово зростаючи кількісно, біженці вимагали термінових заходів, не залишаючи часу на вироблення якого-небудь загального плану діяльності. Тому початкові заходи допомоги вилилися у форму окремих заходів, які тільки з часом набули більш планового характеру.

У загальному русі цивільного населення від прикордонних областей у напрямку до внутрішніх районів імперії слід розрізняти дві стадії: перша - від червня до серпня 1915 р.; друга - від середини серпня до кінця 1915 р. [7, с.75; 8, с.3823].

Найбільша кількість біженців скупчилася в Південно-Західному районі, особливо у ближньому тилу, де вже на початку липня 1915 р. зібралось більше 100 тис. біженців, а на початку серпня кількість їх досягла 200 тис. чоловік. Вони зосередилися виключно у районі Волинської губернії та прикордонних місцевостях Галичини [8, с.3823]. Розпочинаючи з середини серпня картина змінюється: спочатку скупчуючись у прикордонному районі, маси біженців рушають все глибше в тил, прямуючи до Київської губернії і проникаючи далі за Дніпро, у район Полтавської губернії. Рухаючись по лініям залізниць, прямуючи караванами по шосейному шляху, прибуваючи залізничними ешелонами, маси біженців втрачають визначені маршрути руху і «розтікаються» різними напрямками, охоплюючи все ширший і ширший район [8, с.3823].

Заходи Російського Червоного Хреста, направлені на допомогу біженцям, полягали у наступному: в організації продовольчої допомоги через відкриття спеціальних харчових пунктів; у боротьбі з інфекційними хворобами за допомогою спеціально обладнаних бараків та пропускних пунктів; у забезпеченні біженців, у міру можливостей, білизною та верхнім одягом [7, с.75-76; 9, с.113].

Вже у липні 1915 р. при арміях Південно-Західного фронту діяли 29 харчових пунктів та 5 залізничних мобільних харчових загони РТЧХ. Про їх діяльність свідчать такі дані: тільки за серпень місяць і тільки три заклади із вищезгаданих (при 8-й армії) видали 177124 порцій гарячої їжі і 692320 порцій чаю з хлібом [7, с.76]. Крім харчових, у Південно-Західному районі діяли й інші заклади РТЧХ: 11 епідемічних загонів, 5 санітарно-дезінфекційних загонів, 2 холерних бараки, приймальне відділення, бактеріологічна лабораторія [7, с.76].

Червоний Хрест брав участь у наданні допомоги біженцям і за межами прикордонних областей, у внутрішніх районах імперії. Для цього Головне Управління (ГУ) РТЧХ залучило до сприяння існуючі майже з самого початку війни залізничні організації, якими керували начальники доріг – уповноважені Червоного Хреста по наданню допомоги на підпорядкованих їм залізницях, а

також подібні організації на водних шляхах країни [7, с.78]. Для створення і розвитку необхідної мережі медичних закладів ГУ РТЧХ відпускало у розпорядження начальників доріг значні грошові суми (від 3 до 48 тисяч крб. на дорогу). Завдяки таким заходам на залізницях внутрішнього району країни було відкрито 107 харчових пунктів [7, с.78].

Найбільш жваво працювали харчові заклади на Південній залізниці. Від 1 серпня до 1 листопада 1915 р. тут було видано біля 1,5 млн. порцій їжі [7, с.79]. Початок бойових дій на Кавказькому театрі тяж призвів до зрушення з місць проживання великих мас мирного населення.

У грудні 1914 р. турецькі війська рушили у бік іранського міста Тавриз, вбиваючи і грабуючи вірменське населення Урмії, Ураз-Булага і Салмаста. Місцеве вірменське населення було вимушене піти разом з відступаючою російською армією. Біженці у кількості 44 тис. вірмен і 20 тис. асирійців (айсорів) сконцентрувалися у місті Джульфі, куди була скерована допомога продовольством і медикаментами [10, с.42]. Велике скупчення біженців спостерігалось і у місті Нахічевань. Для надання допомоги їм терміново був сформований медико-харчувальний загін Червоного Хреста у складі двох лікарів, п'яти сестер, двох студентів-медиків, чотирьох санітарів і господарського персоналу. До вечора 12 січня 1915 р. загін прибув до Нахічевані, де розгорнув лазарет для інфекційних хворих [11, с.92].

В результаті медичного обстеження біженців з 13 по 24 січня було виділено 430 хворих, з них 350 лікувалися амбулаторно, а 80-стаціонарно. До 23 січня в лазареті загону залишилось 12 хворих. Зважаючи на таке становище медико-харчувальний загін 24 січня був відправлений до Тифлісу [11, с.93].

Багато біженців «осіло» в районах міст Дільмана (15тис. чоловік) та Хосрова (1500 чоловік) [12, с.97,99]. Наданням медичної допомоги і забезпеченням продовольством біженців крім військових медичних закладів займався і 3-й Кавказький пересувний лазарет Червоного Хреста [11, с.93-94]. У харчових пунктах лазарету щодня отримували їжу 600-700 біженців [12, с.99]. «Окрім гарячої їжі дітям видавалися молоко, яйця і галети» [12, с.97].

Відступ російських військ в ході Алашкертської операції, який тривав з 9 по 22 липня 1915 р. став причиною нового потоку біженців. Чисельність останніх перевищила 100 тис. чоловік [12, с.98]. Значну роль у допомозі їм відіграв лазарет Червоного Хреста, що розгорнувся у населеному пункті Каре. Впродовж липня місяця тут отримали медичну допомогу 6843 людини, з них — 6412 стаціонарно і 431 амбулаторно [12, с.54 (приложение)]. Завідувач цього лазарету П. М. Сніткін у своєму рапорті від 12 серпня вказував: «маси біженців, що проходили повз лазарет впродовж усього часу натовпами, зверталися в лазарет, просячи хліба, окропу і води. Наскільки було можливо, лазарет приходив до них на допомогу. Висилалися санітарні двоколки за тими, що були знесиленими, підбиралися кинуті діти і евакуювалися до Ігдиру власними засобами. Видано біженцям за липень 40 пудів хліба і 680 обідів» [12, с.53 (приложение)]. Спочатку лазарет в Каре мав 30 ліжок, впродовж липня він розширився до 724 місць [12, с.51 (приложение)]. Лазарет працював на дві операційні, завдяки його посиленню хірургічним загоном за рахунок сарикамишського лазарету Червоного Хреста [11, с.95].

Прийом біженців в місті Ігдирі забезпечував медико-харчувальний пункт Червоного Хреста. Тут, серед амбулаторних хворих біженців «щодня спостерігалось по 12-13 випадків дизентерії впродовж останніх днів, а раніше було до 60-70 випадків в день. Висипний тиф безумовно існує, що цілком природно при тій скупченості». Смертність серед них була високою (щодня 20 — 30 смертних випадків). Змучені, виснажені люди гостро потребували усіх видів допомоги. Проте допомога, що надавалась їм, була украй недостатньою [11, с.96].

Окрім основного потоку біженців в ігдирському напрямку, значні маси їх скупчилися у районах міст Хоя, Джульфи, Сарикамишу, Карса, Кагизману, Олександрополя та інших місць. 15 і 16 серпня 1915 р. в околицях міста Хоя перебувало 2500 біженців-вірмен [11, с.96]. Їх медичним і матеріальним забезпеченням займався загін Червоного Хреста для боротьби із заразними хворобами під керівництвом завідувача цього загону Домаскіна. У Джульфi

«коли почалася реєстрація біженців до 7 серпня було 1100 чоловік, до 10 серпня залишилося до 600, а після 10 — було всього 70-80 чоловік. Хворих на 18 серпня перебувало 5 чоловік, з них 2 холерних і 3 випадки черевного тифу» [11, с.96].

Отже, становище біженців протягом 1915 р. залишалося вкрай важким і допомога, що надходила їм від військового відомства не задовольняла всіх потреб. Проте, як би погано не йшла справа, громадські благодійні організації (і РТЧХ у їх числі) провели величезну роботу для охорони здоров'я біженців.

Висновки. Події Першої світової війни привели до виникнення дуже гострої і серйозної проблеми, а саме до появи масового руху біженців, яким були охоплені практично усі країни - учасниці конфлікту. Не стала виключенням і Російська імперія. Активні бойові дії, що охопили західні райони країни 1914-1915 рр., призвели до зрушення з місць постійного проживання великих мас мирного населення.

Надання допомоги біженцям на початковому етапі було сферою переважно державних зусиль. Однак, масштаби війни змусили уряду до невідкладних і конкретних дій, оскільки проблеми піклування і добродійності придбали якісно інший масштаб.

Ефективність вирішення такої глобальної проблеми вимагала від державної влади співробітництва із громадськими санітарними організаціями, у тому числі і РТЧХ. Саме участь останніх у лікуванні, харчуванні, та забезпеченні біженців речами першої необхідності дозволили дещо зменшити «імпульс гуманітарного негативу», що визначив обличчя тотальних воєн ХХ століття.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Жванко Л. М. Біженство Першої світової війни в Україні: Документи і матеріали (1914 – 1918 рр.): монографія. – Х.: ХНАМГ, 2010. – 360 с.
2. Оський М.В. Неизвестные трагедии Первой мировой. Пленные. Дезертиры. Беженцы. - М.: Вече, 2011. - 432 с.

3. Баженова К.Е. Деятельность организаций Всероссийского Земского Союза и Всероссийского Союза Городов Пермской губернии по оказанию помощи беженцам в годы Первой мировой войны// Вестник Челябинского государственного университета. – Серия «История». - 2011. - № 12 (227). - Вып. 45. - С. 21–27.

4. Донік О.М. Громадська благодійність в Україні в роки Першої світової війни // Проблеми історії України XIX – початку XX ст. – К.: Інститут історії України НАН України, 2005. - № 9. – С.61-86.

5. Лихачова Т. Становище біженців з Царства Польського та Східної Галичини у Російській імперії в роки Першої Світової війни // Проблеми слов'язознавства. – 2009. – Вип.58. – С.79-89.

6. Полякова Л. Г.Беженцы в годы Первой мировой войны: проблемы статуса и обеспечения (на примере Черноморской губернии)// Исторические, философские, политические и юридические науки, культурология и искусствоведение. Вопросы теории и практики. - Тамбов: Грамота. - 2011. - № 4 (10): в 3-х ч. - Ч. II. - С. 145-147.

7. Краткий обзор деятельности Российского Общества Красного Креста по оказанию помощи больным и раненым воинам на театре войны с Австро-Венгрией, Германией и Турцией в 1914-1915 гг. Доклад общему собранию гг. членов РОКК 28 февраля 1916 года. – Петроград: Государственная Типография, 1916. – 91 с.

8. Помощь Красного Креста беженцам на Юго-Западном фронте //Вестник Красного Креста.-1915.-№ 9.-С.3823 – С.3838.

9. Отчет Российского Общества Красного Креста, состоящего под высочайшим покровительством ее императорского величества государыни императрицы Марии Федоровны, за 1915 год. Часть II. Общий обзор деятельности Общества. - Петроград, 1916.-286с.

10. Пушкарев А.С., Степанянц С.М. Помощь российских благотворительных организаций армянам – жертвам геноцида в годы I Мировой войны // Научные ведомости Белгородского Государственного

университета. История. Политология. Экономика. Информатика. – 2008. - №5 (45). – Выпуск 7. – С.42-45.

11. Мелкумян Г.А. Медицинская помощь беженцам в 1915 году. – С.92 - 98. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.lraber.asj-oa.am/3517/1/92.pdf>.

12. Обзор деятельности учреждений, состоящего под высочайшим покровительством ее императорского величества государыни императрицы Марии Федоровны Российского Общества Красного Креста на Кавказском фронте за май, июнь и июль месяцы 1915года. – Тифлис: Электротпечатня Тифлисской № 2 тюрьмы, 1915. – 101 с. + 78 с.(прилож.).